

Aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer prof. dr. R.H. Dijkgraaf
Postbus 16375
2500 BJ 'S-GRAVENHAGE

E-mail

Doorkiesnummer

Datum

13 maart 2024

Ons kenmerk

24.5418.AS

Onderwerp

Zelfregie

Geachte heer Dijkgraaf,

Eind vorig jaar heeft u ons als Vereniging Hogescholen het verzoek gedaan om in aanvulling op de bepalingen in het voorstel Wet internationalisering in balans te komen tot een aanbod voor zelfregie op de bachelor en associate degree opleidingen in het bekostigd hbo. In uw verzoek benadrukte u dat de internationale dimensie van het hoger onderwijs van grote waarde is voor het onderwijs, wetenschap en de Nederlandse kenniseconomie en dat het uw wens is om, vanwege dit belang, gezamenlijk een duurzame balans te creëren waarbij de waardevolle aspecten van internationalisering behouden blijven en hoger onderwijsinstellingen waar nodig kunnen sturen op beheersing van instroom.

Als Vereniging Hogescholen onderschrijven wij met u het belang van internationalisering voor het hoger beroepsonderwijs en daarom willen wij bijdragen aan de duurzame balans die u daarbij voor ogen heeft. Om die reden ontvangt u bij deze ons aanbod voor zelfregie Internationalisering in balans.

Dit aanbod is tot stand gekomen na zorgvuldig en intensief overleg binnen de vereniging, met alle hogescholen. Daarnaast is het aanbod in de conceptfase gedeeld met de LSVb en ISO, waarbij hun aandachtspunten zijn meegenomen in het definitieve voorstel. Ons aanbod voor zelfregie heeft de vorm van een collectieve afspraak waaraan alle leden zich hebben verbonden middels een bindingsbesluit – afwijken door individuele hogescholen is daarmee niet mogelijk. Daarmee is dit plan ook ons antwoord op uw brief d.d. 30 januari 2024, kenmerk 43801156, naar aanleiding van de motie Hertzberger.

Bij alle voorstellen uit het aanbod geldt dat deze zich specifiek richten op groepen internationale studenten en anderstalige opleidingen en trajecten op het niveau van de bachelor en associate degree. Voorstellen gericht op internationale studenten hebben betrekking op die studenten die een diploma wensen te halen in Nederland.

Zoals u aangeeft in uw brief d.d. 14 november 2023 'Verzoek tot zelfregie internationalisering in balans' is de uitgangssituatie van hogescholen ten aanzien van internationalisering verschillend van die van universiteiten. Als Vereniging Hogescholen onderstrepen wij deze observatie. Samenvattend kunnen we zeggen dat internationalisering van belang is voor het hbo, in het licht van de kwaliteit van haar onderwijs, aansluiting op de arbeidsmarkt en onderzoek. Tegelijkertijd is de omvang in termen van aantallen internationale studenten beperkt en is Nederlands de voertaal in 92% van de bacheloropleidingen. Desalniettemin wil het hbo bijdragen aan het verlichten van de zorgen rondom internationalisering en het verhogen van het maatschappelijke rendement van internationaal talent voor Nederland, nu en in de toekomst.

Het bestuur,

Maurice Limmen,
voorzitter

Ron Minnée,
secretaris

Situatie in het hbo

Nederland heeft zich ontwikkeld tot één van de meest welvarende landen ter wereld. Onze zeer open, internationaal georiënteerde economie ligt hieraan ten grondslag. Nagenoeg alle economische sectoren – van techniek tot toerisme – zijn sterk internationaal van aard en intensief verbonden met internationale contexten. Als kenniseconomie ervaren we dagelijks dat kennis geen grenzen kent, dat de vraagstukken én de oplossingen internationaal zijn. In de sector techniek is dit zichtbaar doordat wereldwijd wordt gewerkt aan innovatieve technologie, met bovendien een zeer hoge blijfkans van internationale alumni. In tekortsectoren als agro & food, zorg en onderwijs is elk (internationaal) talent hard nodig en groeit de internationale dimensie in het onderwijs en onderzoek. We kunnen trots zijn op onze culturele sector, die wereldwijd toonaangevend is. Onze economische opleidingen zetten onze internationale handel op de kaart. En Nederland is al decennia toonaangevend op internationaal bestuur en recht.

Zoals door u aangegeven in ‘Verzoek tot zelfregie internationalisering in balans’ van 14 november 2023, is de uitgangssituatie van hogescholen ten aanzien van internationalisering verschillend van die van universiteiten. Om deze reden schetsen wij graag de huidige situatie in het hbo alvorens onze voorstellen voor zelfregie aan u te presenteren.

Cijfers

Het Nederlandse hoger beroepsonderwijs is hofleverancier van hoogopgeleide beroepskrachten voor de Nederlandse economie: een rol die ze in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw heeft verworven en sindsdien stevig heeft uitgebouwd. In de wijze waarop zij daar invulling aan geven, onderscheiden zij zich van de Nederlandse universiteiten. De verbinding met de arbeidsmarkt heeft altijd ten grondslag gelegen aan het opleidingsaanbod van de hogescholen. De vragen ‘Welke opleidingen?’, ‘Met welke inhoud?’ en ‘In welke vorm?’ zijn altijd onderwerpen van overleg geweest met partijen uit het werkveld. Zoals in de tabel 1 wordt weergegeven is ruim 92% van de studenten in het hbo Nederlands. Ook wordt 92% van de aangeboden Bacheloropleidingen in het Nederlands gegeven, 80% van alle opleidingen wordt alléén in het Nederlands aangeboden. Slechts 8% van de Bacheloropleidingen is enkel in een andere taal te volgen. Bij acht van de 36 hogescholen zijn géén anderstalige opleidingen. Voor alle hogescholen die anderstalige opleidingen aanbieden geldt dat de ‘gedragscode internationale student in het hoger onderwijs’ is ingevoerd. Het hbo heeft dus een overwegend op de Nederlandse arbeidsmarkt afgestemd aanbod. Juist door de verbondenheid met bedrijven, overheden en publieke instellingen zijn de hogescholen van groot belang geworden voor het behoud van vitaliteit in de regio. Daarnaast is middels het toetsingsinstrumentarium van de overheid er altijd op toegezien dat de hogescholen de relatie met de professie steeds centraal hebben gesteld en gehouden.

Tabel 1

Sector	Aantal INT studenten in Ba en AD	Aantal NL studenten in Ba en AD	Totaal aantal studenten in Ba en AD	% INT studenten in Ba en AD
Totaal	33.966	412.656	446.622	7,61%
Agro & Food	630	11.077	11.707	5,38%
Kunsten	5.397	14.206	19.603	27,53%
Economie	15.698	146.555	162.253	9,68%
Techniek	7.877	86.479	94.356	8,35%
Zorg	1.910	51.971	53.881	3,54%
Onderwijs	940	51.489	52.429	1,79%
Sociale studies	1.514	50.879	52.393	2,89%

Cijfers oktober 2023 (bron: VH¹)

¹ <https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/feiten-en-cijfers/artikelen/dashboard-instroom-inschrijvingen-en-diploma-s>

Op basis van de bovengenoemde cijfers, en de cijfers opgenomen in bijlage I, is de conclusie van de VH dat de toegankelijkheid van het onderwijs voor Nederlandse studenten op zoek naar een Nederlandse opleiding in het hbo niet in het geding is. De sector als geheel kent juist een dalende instroom, en een redelijk stabiel aantal internationale studenten². De hogescholen vinden het wel belangrijk dat de komende jaren de huidige balans tussen nationale en internationale oriëntatie in stand blijft. De hogescholen zien dit als een collectieve opdracht voor de sector en niet als één voor losse instellingen. Daarmee geeft de sector uiting aan het nemen van de gezamenlijke en individuele verantwoordelijkheid voor wat betreft de maatschappelijke zorgen. De plannen die hieronder worden gepresenteerd zien daarom vooral op het beheersen van mogelijke toekomstige groei, het gericht sturen op de ontwikkelingen, en het vergroten van de toegevoegde maatschappelijke waarde van de internationale studenten/alumni voor de Nederlandse samenleving.

Voorstel zelfregie

1. Behoud van de Nederlandse taal

Taalvaardigheid Studenten

De hogescholen zien de noodzaak om de beheersing van de Nederlandse taal, door internationale en Nederlandse studenten, te verbeteren. Voor zover het Nederlands van belang is voor het beroep waarvoor de student wordt opgeleid maakt dit al onderdeel uit van het curriculum. Ook bij de andere opleidingen maakt taal onderdeel uit van hetgeen wordt getoetst, hetgeen voortvloeit uit de huidige wet. Studenten kunnen buiten het curriculum om niet worden verplicht om cursussen Nederlandse taal te volgen.

Het hbo wenst studenten te verleiden om meer te doen aan beheersing van de Nederlandse taal, door een aanbod van onlinecursussen te ontwikkelen en aan te bieden. Het gaat dan om onlinecursussen zowel op het niveau van de student die vers in Nederland is komen wonen, als op het niveau van de student afkomstig van het vwo die een bacheloropleiding volgt in het Nederlands, en alle niveaus daartussen. De inhoud van de cursussen wordt afgestemd op de belevingswereld van deze studenten, zodat de drempel om deel te nemen wordt verlaagd. Daarbij valt te denken aan Nederlandse les ten behoeve van sociale contacten, maar ook les ten aanzien van het schrijven van sollicitatiebrieven – elementen die ook bijdragen aan een hogere blijfkans. Studenten die een aantal cursussen met succes hebben afgerond ontvangen een aantekening op het diplomasupplement bij het behalen van hun graad.

De VH zal een werkgroep van deskundigen opdracht geven dit aanbod in het komende jaar uit te werken, zoveel mogelijk gebruikmakend van bestaand aanbod. Deze werkgroep zal worden gevraagd de adviezen van de Taalunie mee te nemen bij de uitwerking en nodigt de universiteiten uit om deel te nemen. De onlinecursussen zijn bruikbaar voor alle hogescholen.

Taalvaardigheid docenten

Het hbo gaat alle anderstalige medewerkers (niet enkel docenten), met een vaste aanstelling van tenminste 0,5 fte, een cursus Nederlandse taal aanbieden, op kosten van de instelling en binnen werktijd. De instellingen zijn bereid het gesprek met deze medewerkers te voeren en aandacht te besteden in het professionaliseringsbeleid als het gaat om Nederlandse taalvaardigheid. Er wordt gestreefd naar niveau C1 voor onderwijzend personeel, en B1 voor ondersteunend personeel, tenzij in het professionaliseringsbeleid van de instelling hierover iets anders is opgenomen. Het verplicht stellen van een dergelijke opleiding is juridisch niet haalbaar bij medewerkers die kennis van de Nederlandse taal kennelijk niet nodig hebben voor hun werk omdat zij (soms al vele jaren) goed functioneren zonder

² incoming-degree-mobility-in-dutch-higher-education-2022-Nuffic

het Nederlands machtig te zijn. Tevens zien instellingen erop toe dat de docenten de taal waarin het onderwijs wordt gegeven voldoende beheersen en bieden de docenten ondersteuning om dit niveau te behalen. Dit is een bestaande verplichting op grond van de Handreiking Gedragscode voertaal³.

Voertaal

De bestuurstaal binnen de hogescholen wordt volledig Nederlands, bij de overgrote meerderheid van de instellingen is dit momenteel al het geval. Dat betekent dat instellingen de formele besluiten, medezeggenschapsstukken et cetera in elk geval in het Nederlands vaststellen en publiceren. Daarnaast kunnen deze stukken ook in het Engels worden gepubliceerd, tweetalig (Nederlands en Engels) is daarom ook toegestaan.

2. Beheersing aantallen internationale studenten

Fixus

Net als de universiteiten vragen de hogescholen de minister en de politiek nadrukkelijk om hen te voorzien van het instrument Numerus Fixus, in te zetten op de anderstalige opleidingen en trajecten.

Werving en voorlichting

Het hbo ziet waarde in een meer gerichte, intelligente werving, passend bij de insteek van het hbo bij het aanbod van anderstalig onderwijs. Bij de werving zal expliciet aandacht zijn voor huisvesting. Het hbo gaat komend jaar onderzoek doen om een beter beeld te krijgen van welke wervingsstrategieën en -kanalen kunnen bijdragen aan het aantrekken van studenten met een grote kans op een hoge blijfkans in de gewenste sectoren. Op basis van de onderzoeksresultaten zal het hbo een nieuwe wervingsstrategie invoeren die past bij de maatschappelijke opdracht.

Een belangrijk element is ook het ontwikkelen van generieke voorlichting over het hbo, die kan bijdragen aan een goede afgewogen keuze voor Nederland. Daarbij wordt vooral ingezet op tekortsectoren, en de voorlichting zal de ambitie uitstralen dat toekomstige studenten ook open moeten staan voor deelname aan de Nederlandse arbeidsmarkt, de mogelijkheden om Nederlands te leren, met aandacht voor kansen op huisvesting et cetera. Kortom, een opnieuw ingerichte, goed geregisseerde werving en voorlichting gaat juist helpen in het beter beheersen en richten van de internationale instroom. Daarbij wordt aangetekend dat het binaire stelsel in grote delen van de wereld onbekend is, en dat daarom juist over het hbo veel voorlichting nodig is om te voorkomen dat studenten met verkeerde verwachtingen naar Nederland komen. Het hbo neemt hiervoor het initiatief.

Totdat de intelligente werving is ontwikkeld, is het tijdelijke voorstel vanuit het hbo om enkel actief te werven voor:

- Tekortsectoren;
- Regionale vraag;
- Een evenwichtige samenstelling van de groep studenten daar waar dat bijdraagt aan de kwaliteit van de opleiding. Bij bepaalde opleidingen, bijvoorbeeld de opleiding International Business is een divers samengestelde groep studenten van grote meerwaarde voor de kwaliteit van het onderwijs. Door een gebalanceerde samenstelling van studenten uit verschillende landen en culturen raken studenten vertrouwd met samenwerking in de internationale context waarvoor zij worden opgeleid;
- Niet meer aan algemene werving via grote algemene fysieke beurzen in het buitenland te doen. Wel kan het nodig zijn om, vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid, op dergelijke beurzen generieke voorlichting te geven over het Nederlandse (binaire) stelsel, om te voorkomen dat studenten zich om verkeerde redenen inschrijven bij een hogeschool.

³ In het hoger onderwijs bestaan meerdere gedragscodes, waarbij soms verwarring is tussen de 'gedragscode voertaal' en de 'gedragscode internationale student in het hoger onderwijs'. Het gaat echter nadrukkelijk om twee verschillende gedragscodes. De gedragscode internationale student in het hoger onderwijs is een zelfregulerend instrument van het hoger onderwijs om op een goede manier internationale studenten te werven en kent ook bepalingen m.b.t. tot taal, bijvoorbeeld de minimale taaleisen waaraan een internationale student moet voldoen. De gedragscode voertaal heeft een wettelijke grondslag (artikel 7.2 WHW) en is een wettelijk vereiste om onderwijs en examens in een andere taal dan het Nederlands te mogen aanbieden.

Hiermee sluit het hbo aan bij het eerdere kader, met een enkele toevoeging.

Het hbo heeft hiervoor ook een visie van de overheid nodig waarmee het zelf via de overheidskanalen en daar aan gekoppelde activiteiten (ambassades, kennissmissies, handels bevorderende activiteiten et cetera) Nederland als bestemming voor internationale studenten en internationale kennisamenwerking wil positioneren. Daar is ook een rol weggelegd voor de ministeries van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Klimaat en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Er is in het verleden logischerwijs altijd een nauwe band geweest tussen het narratief van de overheid en dat van het hoger onderwijs.

3. Balans internationalisering en maatschappelijke effecten

Blijfkans

Het hbo neemt het initiatief om landelijk en regionaal werkgroepen te starten waarbij met alle relevante partijen wordt onderzocht hoe de blijfkans kan worden geoptimaliseerd. Landelijk neemt de VH het initiatief hiervoor, waarbij naast Min OCW ook BZK, SZW, EZ, VNO NCW, MKB-Nederland, UNL en Nuffic worden uitgenodigd. Regionaal zullen de hogescholen dit initiatief nemen, en bijvoorbeeld de relevante werkgeversorganisaties uitnodigen, evenals gemeenten, universiteiten en huisvesters. Bestaande initiatieven op dit vlak zoals 'Make it in the North' worden voortgezet. Wij gaan ervan uit dat de genoemde actoren dit initiatief zullen honoreren en daar ook tijd en middelen voor vrij zullen maken. Daarnaast gaan hogescholen onderling goede voorbeelden delen van hoe opleidingen bijdragen aan een hoge blijfkans. Dergelijke gezamenlijke kennisontwikkeling en -deling kan op diverse wijzen worden vormgegeven. Ten slotte wordt via career centres een bijdrage geleverd aan anderstalige studenten die begeleiding nodig hebben bij het oriënteren op de Nederlandse arbeidsmarkt en de mores van solliciteren in Nederland.

Huisvesting

Hogescholen spannen zich actief in om het aanbod van studentenhuisvesting te vergroten. Hier is regionaal al intensief overleg over. Het hbo is van plan de inspanningen die hierop nu al worden geleverd verder op te voeren om nog meer bij te dragen aan een oplossing voor de huisvestingsproblematiek voor studenten, en met name de internationale student. Hogescholen zullen meer afstemming zoeken met gemeenten en (studenten)huisvesters. Hogescholen zijn bereid te onderzoeken welke eigen grond door huisvesters zou kunnen worden gebruikt voor huisvesting van studenten. De problematiek rondom huisvesting is echter zeer verschillend, het hbo is actief in verschillende regio's. De huisvestingsproblematiek in Amsterdam of Utrecht is wezenlijk anders dan die in Zeeland, Friesland of Flevoland. De intensiteit en de invulling van de inzet op dit dossier zal daarom regionaal kunnen verschillen.

Hogescholen vragen de Rijksoverheid en de gemeenten om op dit dossier ook een actieve(re) rol te pakken. Huisvesting is een ingewikkelde puzzel, maar de ontwikkeling van (nieuwe) studentenwoningen mag niet het onderspit delven. Ook vragen de hogescholen om meer ruimte in de regelgeving, zodat hogescholen die een actieve rol pakken op het gebied van huisvesting daarvoor niet worden bestraft. Verwezen wordt naar de discussie rondom garantstelling richting huisvesters ten aanzien van een minimum afname van studentenwoningen.

Naast het zoeken van meer afstemming gaan alle hogescholen hun aspirant studenten tijdig en duidelijk informeren over de huisvesting in de regio en de situatie op de Nederlandse huizenmarkt. Onder andere zullen zij op hun landingspagina een link plaatsen naar een pagina over dit onderwerp. Ten slotte mailen zij uiterlijk in mei van ieder kalenderjaar de aangemelde internationale studenten met informatie over de huisvesting en een oproep om niet te komen als op 1 augustus nog geen huisvesting gevonden is. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat een groot deel van de internationale studenten in het hbo woont in regionale steden met minder druk op de kamermarkt. Tevens wonen in het hbo méér Nederlandse studenten thuis dan in het wetenschappelijk onderwijs.

4. Inrichting governance en proces

Het hbo zal uitsluitend clustergewijs aanvragen voor anderstalige opleidingen en trajecten doen, ook als deze clusteraanvraag slechts één opleiding of traject zou betreffen. Hiervoor wordt een governanceproces ingericht, waarbij wordt uitgegaan van de zeven sectoren binnen het hbo: Agro & Food, Bètatechniek, Economie, Gezondheidszorg, Hogere Sociale Studies, Kunst, en Onderwijs. Elke sector kent een eigen Sectoraal AdviesCollege (SAC), zeven in totaal.

Het proces van de governance begint bij de instelling, die na het eigen interne voortraject met werkveld, medezeggenschap, gemeente en huisvesters, en binnen de kaders van de WIB en het sectorplan aan het Sectorale AdviesCollege (SAC) doorgeeft welke plannen er bestaan voor het invoeren van anderstalige opleidingen en/of trajecten. Het SAC bespreekt deze plannen, toetst deze aan de kaders van de WIB, de eigen gemaakte sectorale afspraken, en adviseert over de optelsom van alle ingediende plannen van de hogescholen binnen de eigen sector, met deze sector als uitgangspunt. Waar nodig wordt afstemming gezocht met de bestuurders van de betrokken hogescholen. Dit advies wordt besproken in de Bestuurscommissie Internationalisering (BCI: een statutair adviesorgaan van bestuurlijke portefeuillehouders binnen de VH), die de optelsom van alle sectorale adviezen beoordeelt en daarover adviseert.

Beide adviezen, vanuit sectoraal perspectief uit de zeven SAC's en het hbo-brede perspectief uit de BCI, worden door het bestuur gewogen. Op basis daarvan wordt een bindingsbesluit aan de algemene vergadering voorgelegd. Daarin staat opgenomen welke instellingen welke opleidings- en trajectaanvragen kunnen indienen. Dit besluit is bindend, wat wil zeggen dat het instellingen niet meer vrij staat om daarnaast of daarbuiten zelfstandig aanvragen voor anderstalige opleidingen in te dienen. De autonomie die de WIB op dit punt biedt, staan instellingen hiermee af aan de sector, waardoor een samenhangend en gebalanceerd aanbod ook in de toekomst gegarandeerd wordt. Dit proces wordt één keer per jaar doorlopen. Daar waar hogescholen er niet met elkaar uitkomen wordt geëscaleerd naar het volgende niveau, met uiteindelijk de algemene vergadering van de vereniging als ultieme scheidsrechter. Deze governance die wordt ingericht vormt als het ware een stuur en een rem voor internationalisering. De governance kan meesturen op de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt en de vraag uit de maatschappij. Een schematische weergave van deze governance is opgenomen in bijlage II.

Het hbo is bereid om per direct deze governance in te richten, en per juli 2024 alleen nog nieuwe anderstalige opleidingen en trajecten aan te vragen die door deze procedure zijn gegaan. Daarmee loopt het hbo vooruit op de invoering van de WIB. Het inrichten van deze governance vraagt veel van het hbo en de Vereniging Hogescholen. Het hbo vraagt de minister daarom ook om af te spreken dat deze wijze van sturing en voeren van zelfregie voor een langere termijn kan worden overeengekomen, bijvoorbeeld zes jaar. Ook vraagt de VH de minister om af te zien van zijn recht om individuele ingrepen te doen bij een groepsaanvraag. Indien de minister het niet eens is met een deel van de aanvraag is het verzoek de groepsaanvraag gemotiveerd af te wijzen zodat een aangepast voorstel kan worden ingediend door het collectief.

Evaluatie en bijstelling

Het besluit tot zelfregie wordt gedaan in de vorm van een bindingsbesluit. Jaarlijks worden de afspraken geëvalueerd, en worden de uitkomsten geagendeerd in de algemene vergadering van de VH. Dit kan leiden tot bijstelling van het bindingsbesluit na overleg met de minister. Bij de derde evaluatie zal specifiek worden stilgestaan bij de (mogelijke) effecten van de zelfregie in het wo op het hbo en vice versa, en zal de hoogte van de cap in het economisch domein (zie verderop onder sectorale inkleuring/economie) worden besproken met het ministerie.

Kosten en bekostiging

Het voorstel tot zelfregie leidt tot kosten in geld en in menskracht. Zowel bij instellingen als centraal bij VH vraagt het veel tijd in de onderbouwing en afstemming. De ontwikkeling van lesmateriaal voor studenten zal direct leiden tot investeringen (opleidingen voor het personeel passen in de bestaande professionaliseringsbudgetten conform cao

hbo). De minister wordt verzocht in elk geval de kosten voor het ontwikkelen en in de lucht houden van het extra-curriculaire (en daarmee niet-bekostigde) aanbod van Nederlandse cursussen te dragen. Ook treedt de VH graag in overleg over de overige kosten die gemoeid zijn met (de uitwerking van) dit voorstel.

Daarnaast is er een link tussen de instroom van internationale studenten en de bekostiging van hoger onderwijs en onderzoek. De VH gaat graag verder in het gesprek met het ministerie over bekostiging. In dat kader heeft de VH onder meer het belang van stabiele bekostiging door verhoging van de vaste voet, met aandacht voor de regiofunctie en het praktijkgericht onderzoek van de hogescholen benadrukt.

Sectorale inkleuring

Per sector zijn de anderstalige opleidingen/trajecten en de percentages studenten in kaart gebracht ('Situatie in het hbo' en tabel 1). Dit vormt voor de sectorale adviescolleges de basis voor het gesprek over de ontwikkeling van de sector. De verschillen tussen de sectoren in het hbo zijn groot, en vragen daarom een andere benadering. De sectoren waar de meeste anderstalige opleidingen worden aangeboden zijn Kunsten, Economie, Techniek, Agro en zorg. In de andere sectoren zijn slechts sporadisch anderstalige opleidingen te vinden. In absolute zin zitten de meeste internationale studenten in het economisch domein. In elke sector wordt de hierboven beschreven governance ingericht, per sector zal anders worden gestuurd. Hieronder staan de huidige inzichten per sector beschreven. Bij de derde jaarlijkse evaluatie zal expliciet worden stilgestaan bij de mogelijke onvoorziene of onbedoelde bijeffecten van de zelfregie door universiteiten op het hbo en vice versa, bijvoorbeeld als studenten die niet aan een universiteit terecht kunnen besluiten een vergelijkbare opleiding in het hbo te volgen. Opgemerkt wordt dat onderstaande afwegingen leiden tot een clusteraanvraag, waarbij de criteria van de toets anderstalig onderwijs vooraf door de instellingen en de SACs in het proces worden meegenomen. Na indienen van de clusteraanvraag zal de CDHO (zoals beschreven in het wetsvoorstel) deze toets uitvoeren.

Techniek, agro en food, zorg

De anderstalige opleidingen in de sectoren Techniek, Agro & Food en Zorg zijn ook naar de te verwachten normen in het voorstel internationalisering in balans goed te onderbouwen als opleidingen voor (regionale) tekortsectoren en/of op basis van de unieke positionering van deze opleidingen. Voor deze opleidingen is het niet nodig om nu te sturen op minder internationale studenten, ook in het licht van de lage cijfers en de hoge vraag op de (regionale) arbeidsmarkt.

Onderwijs, sociale studies

De aantallen studenten en aanbod anderstalige opleidingen zijn in deze sectoren dermate klein dat nadere afspraken niet nodig zijn.

Kunsten

Voor het kunstonderwijs geldt dat er bestaande volumeafspraken zijn, die al jarenlang goed functioneren. Hogescholen hebben met elkaar afgesproken dat de omvang van deze sector niet toeneemt, en met het gewenste effect. Het hbo wenst dit goed functionerende afsprakenstelsel niet aan te passen.

Economie

Zoals eerder aangegeven is het aantal internationale studenten in het hbo beperkt. Daarbij zijn in het economisch domein in absolute zin de meeste internationale studenten. Zij studeren aan internationaal georiënteerde opleidingen, zoals bijvoorbeeld International Business en de Hotelschool. Bij deze opleidingen is de voertaal Engels, wat direct bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs omdat de voertaal op de arbeidsmarkt Engels is. Anders verwoordt sluit dit aan op een behoefte van de arbeidsmarkt en op de behoefte van Nederlandse studenten met internationale ambities, deze opleidingen zijn om deze reden ook onder Nederlandse studenten populair. Voor veel opleidingen geldt dat er een Nederlandstalige opleiding aanwezig is (bijvoorbeeld in het geval van de Hotelschool) of dat er vergelijkbare

opleidingen in het Nederlands worden aangeboden met een minder internationale oriëntatie (zoals Economie). De uitdaging betreft ook in deze sector daarom niet de toegankelijkheid van het onderwijs, maar het beheersbaar houden van de instroom internationale studenten in het Nederlandse hoger onderwijs.

Hogescholen zeggen toe dat het landelijk aantal studenten op anderstalige opleidingen binnen het economisch domein niet zal toenemen. Daartoe stelt iedere hogeschool een cap in voor de nieuwe instroom op de eigen anderstalige opleidingen in het economisch domein ter hoogte van de gemiddelde instroom over de afgelopen drie jaar. Hogescholen kunnen op instellingsniveau deze maximum studentenaantallen binnen het economisch domein herverdelen afhankelijk van de gekozen prioriteiten. Met deze peildatum is het de overtuiging van de hogescholen dat zij de Nederlandse studenten die deze anderstalige opleidingen willen volgen ook kunnen blijven accommoderen. Eens per jaar kunnen hogescholen desgewenst met elkaar een andere verdeling over de hogescholen heen afspreken. Jaarlijks monitoren de hogescholen de ontwikkelingen binnen het economisch domein, om uiterlijk na drie jaar een nieuw besluit te nemen over de cap na afstemming met de overheid. De hotelschool-opleidingen (croho nummer 34411) vallen formeel binnen de sector economie, maar blijven buiten deze cap. Deze opleidingen betreffen in absolute zin weinig studenten en zijn naar hun aard internationaal georiënteerd.

5. Samenvattend verbinden de hogescholen zich met deze zelfregie tot:

- Het gezamenlijk opdracht geven om een cursusaanbod voor Nederlandse taal uit te werken voor studenten en het vervolgens aanbieden van dit aanbod;
- Het aanbieden van Nederlandse cursussen aan personeel in vaste dienst >0,5%, binnen het professionaliseringsaanbod;
- Het hanteren van Nederlands als bestuurstaal, met de optie voor tweetalig (NL en Engels);
- Het gezamenlijk opdracht geven om een onderzoek te doen naar een nieuwe wervingsstrategie. Gedurende dit onderzoek enkel te werven voor tekortsectoren, regionale vraag, een evenwichtige samenstelling van de studentenpopulatie m.n. in het economisch domein en niet door middel van algemene werving op grote fysieke beurzen;
- Het starten, of voortzetten, van regionale werkgroepen gericht op het verhogen van de blijfkans, en delen van goede voorbeelden van het verhogen van de blijfkans en het via career centres begeleiden van anderstalige studenten bij oriëntatie op de arbeidsmarkt en informeren over sollicitaties;
- Het opvoeren van het contact en afstemming met gemeenten en huisvesters, het tijdig informeren van studenten over huisvesting via een link op de landingspagina en over het in mei van ieder jaar oproepen van internationale studenten om niet te komen wanneer zij op 1 augustus nog geen kamer hebben gevonden;
- Het per 1 juli 2024 alleen nog doen van clusteraanvragen met betrekking tot anderstalige opleidingen en trajecten, conform de in deze notitie beschreven governance. Dezelfde governance geldt ook ten aanzien van de toets op bestaande opleidingen bij van kracht worden van de WIB;
- Het invoeren van een cap per instelling ter hoogte van de gemiddelde instroom over de afgelopen drie jaar van alle (NL + INT) studenten op anderstalige opleidingen en trajecten binnen het economisch domein, en desgewenst bij onderlinge afstemming ervoor zorg te dragen dat de optelsom gelijk blijft, deze cap over drie jaar in overleg met het ministerie te evalueren. Deze cap geldt niet voor de hotelschool-opleidingen (croho 34411).

Dit aanbod is beperkt tot de AD- en Bacheloropleidingen. Dit voorstel voor zelfregie is ontworpen in nauwe aansluiting op het wetsvoorstel internationalisering in balans. Als materiële wijzigingen worden aangebracht in het wetsvoorstel, behoudt de VH zich het recht voor om zich te herberaden op het voorstel.

BIJLAGE I – Cijfers

Instroomcijfers internationale studenten per sector:

Sector	Aantal INT studenten in Ba en AD	Aantal NL studenten in Ba en AD	Totaal aantal studenten in Ba en AD	% INT studenten in Ba en AD
Totaal	10.146		101.008	10%
Agro & Food totaal	203	2.451	2.654	7,6%
EER	119			
Niet -EER	84			
Kunsten totaal	1.514	3.140	4.654	32,5%
EER	1.155			
Niet -EER	359			
Economie totaal	4.580	32.805	37.385	12,3%
EER	3.303			
Niet -EER	1.277			
Techniek totaal	2.641	18.852	21.493	12,3%
EER	1.724			
Niet -EER	917			
Zorg totaal	550	11.014	11.564	4,8%
EER	442			
Niet -EER	108			
Onderwijs totaal	244	10.225	10.469	2,3%
EER	170			
Niet -EER	74			
Sociale studies	414	12.375	12.789	3,2%
totaal				
EER	342			
Niet -EER	72			

Cijfers oktober 2023 (bron: VH^[1])

^[1] <https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/feiten-en-cijfers/artikelen/dashboard-instroom-inschrijvingen-en-diploma-s>

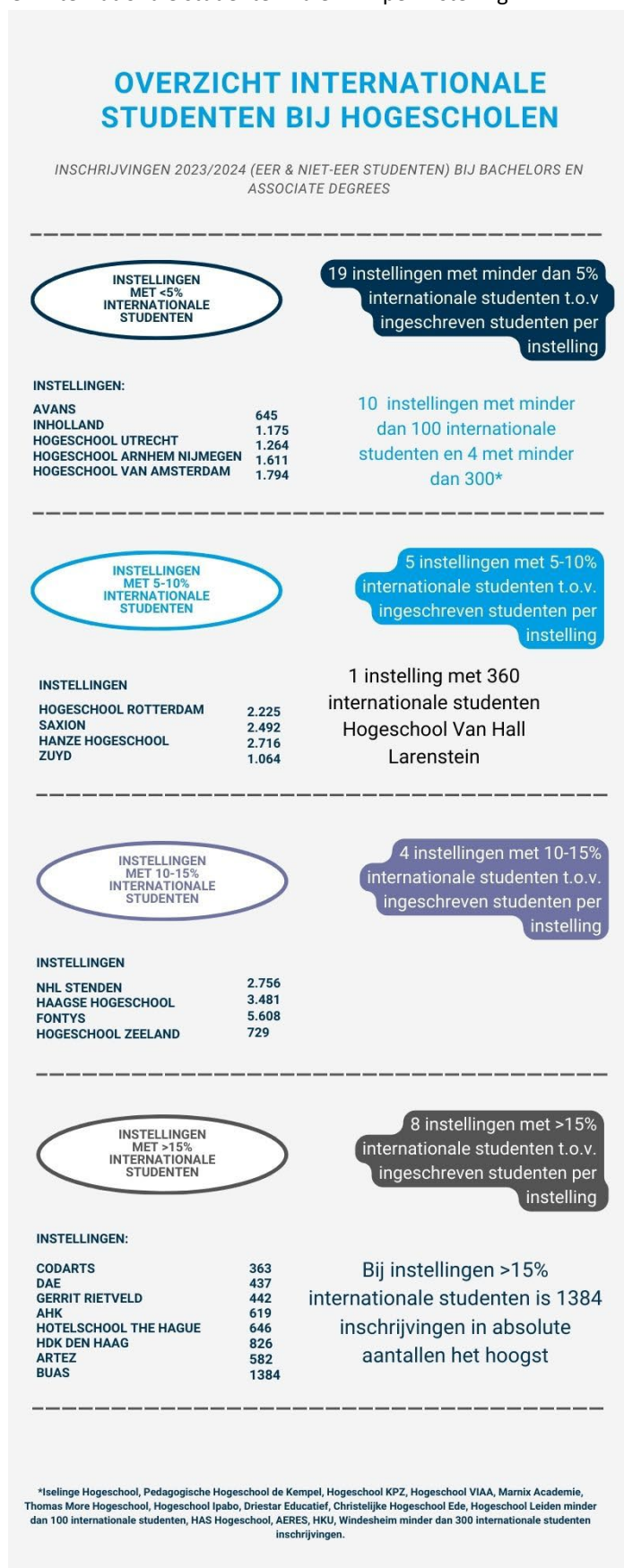
Ingeschreven EER/niet-EER internationale studenten per sector:

Sector	Aantal INT studenten in Ba en AD	Aantal NL studenten in Ba en AD	Totaal aantal studenten in Ba en AD	% INT studenten in Ba en AD
Totaal	33.966		446.622	
Agro & Food totaal	630	11.077	11.707	5,38%
EER	443			
Niet -EER	187			
Kunsten totaal	5.397	14.206	19.603	27,53%
EER	4.214			
Niet -EER	1.182			
Economie totaal	15.698	146.555	162.253	968%
EER	12.193			
Niet -EER	4.505			
Techniek totaal	7.877	86.479	94.356	8,35%
EER	5.501			
Niet -EER	2376			
Zorg totaal	1.910	51.971	53.881	3,54%
EER	1.591			
Niet -EER	314			
Onderwijs totaal	940	51.489	52.429	1,79%
EER	700			
Niet -EER	240			
Sociale studies totaal	1.514	50.879	52.393	2,89%
EER	1.336			
Niet -EER	173			

Cijfers oktober 2023 (bron: VHL^[1])

^[1] <https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/feiten-en-cijfers/artikelen/dashboard-instroom-inschrijvingen-en-diploma-s>

Aantallen ingeschreven internationale studenten Ba en AD per instelling:

BIJLAGE II – Schematische weergave governance

